

ANGAŽOVANOST MLADÝCH LIDÍ V KONTEXTU VNÍMANÝCH SPOLEČENSKÝCH PROBLÉMŮ

YOUTH ENGAGEMENT IN THE CONTEXT OF PERCEIVED SOCIAL ISSUES

**Martin Majcík, Veronika Babyrádová, Karolína Burešová,
Veronika Tesařová, Klára Šedová**

Ústav pedagogických věd, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Abstrakt

Príspevok sa zameriava na vnímaní spoločenských problémů mladými lidmi ve věku 15-24 a jejich občanskou a politickou angažovanost. Kvalitativní výzkum zahrnující 78 participantů identifikoval hlavní společenské problémy, které mladí lidé pociťují a mezi které můžeme zařadit environmentální krizi, finanční nejistotu a bytovou krizi, nedůvěru v politickou reprezentaci, polarizaci společnosti či nízkou solidaritu. Výsledky ukazují, že angažovaní mladí lidé se snaží proměňovat své nejbližší sociální okolí nebo se zapojují prostřednictvím komunit s cílem ovlivnit širší dění. Zároveň je zřejmá neochota k politické aktivitě na celostátní úrovni kvůli negativnímu vnímání politiky a jejímu konkurenčnímu prostředí, ačkoliv si mladí lidé uvědomují důležitost politiky v řešení klíčových problémů.

Klíčová slova: *generace Z, občanská angažovanost, společenské problémy, mladí lidé, politická participace*

Abstract

This submission focuses on how young people aged 15-24 perceive social problems and their civic and political engagement. A qualitative study involving 78 participants identified key social problems that young people experience, including environmental crisis, financial insecurity and housing crisis, distrust in political representation, societal polarization, and low solidarity. Results show that engaged young people try to transform their immediate social environment or engage through communities to influence broader events. At the same time, there is a clear reluctance toward political activity at the national level due to the negative perception of politics and its competitive environment, although young people recognize the importance of politics in addressing key issues.

Keywords: *Generation Z, civic engagement, social problems, young people, political participation*

1 ÚVOD

Mladí lidé v dnešní době čelí řadě společenských výzev, které formují jejich postoje a angažovanost. Výzkumy zaměřené na generační specifika ukazují, že tzv. generace Z se odlišuje hodnotově, což se následně promítá také do způsobu občanské a politické angažovanosti a témat, na které mladí lidé kladou ve svém životě i společnosti důraz. Důležité je tak pochopit, jaká témata mladí lidé vnímají jako klíčová a jakým způsobem participují na jejich řešení. Kromě reflexe bariér vzhledem k vlastní angažovanosti je tak možné poukázat na způsoby podpory při participaci mladých na životě ve společnosti.

2 TEORIE

Generaci Z tvoří osoby narozené přibližně od roku 1995 (Bassiouni & Hackley, 2014; Jayatissa, 2023). Tato generace je charakterizována jako „digital natives“, kteří od dětství vyrůstají v prostředí digitálních technologií. Současné výzkumy ukazují, že generace Z se ve srovnání s předchozími kohortami odlišuje hodnotově, když propojuje sociální odpovědnost s osobní autonomií (Dokoupilová et al., 2024). Občanská angažovanost představuje aktivní zapojení mladých lidí do života společnosti prostřednictvím různých forem participace – od dobrovolnictví přes zapojení v komunitách až po politickou participaci (Ekman & Amnå, 2012). Politická angažovanost je specifickým typem občanské angažovanosti vztahujícím se k zapojení do politických institucí a procesů (McCartney et al., 2013).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Pro realizaci výzkumu byl zvolen kvalitativní přístup využívající polostrukturované rozhovory. Cílem bylo zjistit, jaké problémy mladí lidé pociťují, jak vnímají možnosti jejich řešení a jakou přisuzují úlohu vlastní angažovanosti. Do vyhledávání participantů a realizace rozhovorů bylo zapojeno 20 studentů Masarykovy univerzity v rámci participativního přístupu. Celkem bylo

realizováno 78 rozhovorů s participanty ve věku 15–24 let, rovnoměrně rozdělených podle pohlaví a věkových skupin (15–19 a 20–24 let). Rozhovory probíhaly v prezenční či online formě a průměrně trvaly 62 minut. Data byla analyzována prostřednictvím induktivního kódování v programu Atlas.ti, kdy byly následně jednotlivé kódy sdružovány do kategorií. Výzkum byl schválen etickou komisí Masarykovy univerzity (EKV-2024-109).

4 VÝSLEDKY / OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY

Mladí lidé identifikovali jako nejpalčivější problémy environmentální krizi, finanční nejistotu a bytovou krizi, nedůvěru v politickou reprezentaci, polarizaci společnosti s neochotou k dialogu a nízkou vzájemnou solidaritu. Specifickou roli hrají digitální technologie, zejména sociální sítě, které mohou problémy umocňovat prostřednictvím dezinformací a nekritického přijímání informací. Angažovanost mladých lidí se odvíjí od toho, jak vnímají svůj hlas ve společnosti a možnost změnit svět kolem sebe, zároveň jsou schopni identifikovat bariéry, které angažovanost snižují. Angažování mladí lidé se aktivně snaží proměňovat své nejbližší sociální okolí nebo se občansky angažují prostřednictvím komunit s cílem ovlivnit širší dění. Přitom je zřejmé, že mladí angažovaní lidé nevnímají potřebu být politicky aktivní na celostátní úrovni, protože je odrazuje konkurenční prostředí politiky. Komunální politiku vnímají naopak pozitivněji, ale jsou limitováni mobilitou.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výsledky ukazují, že mladí lidé vnímají společenské problémy jako komplexní a vzájemně propojené. Jejich hodnotová orientace zdůrazňuje sociální odpovědnost, spravedlnost a rovnost, což je v souladu s dosavadními výzkumy generace Z (Dokoupilová et al., 2024; Harari et al., 2023). Pro podporu angažovanosti mladých lidí je klíčové zaměřit se na rozvoj občanských kompetencí prostřednictvím školního vzdělávání (Osman et al., 2020). Důležitá je podpora otevřené debaty v bezpečném prostředí, posilování wellbeingu se zvláštním důrazem na digitální hygienu a odolnost vůči dezinformacím, a podpora angažovanosti prostřednictvím školních parlamentů a komunitních spolků. Zvláštní pozornost by měla být

věnována podpoře znevýhodněných skupin, které se z pohledu angažovanosti jeví jako zranitelné.

PODĚKOVÁNÍ

Výzkum byl realizován v rámci projektu NPO „Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik“ č. LX22NPO5101, financovaného Evropskou unií – Next Generation EU (MŠMT, NPO: EXCELES). Děkujeme také všem studentům Masarykovy univerzity zapojeným do sběru dat a participantům výzkumu.

6 LITERATURA

- Bassiouni, D. H., & Hackley, C. (2014). Generation Z children's adaptation to digital consumer culture: A critical literature review. *Journal of Customer Behaviour*, 13(2), 113–133. <https://doi.org/10.1362/147539214X14024779483591>
- Dokoupilová, L., Cogiel, A., & Fero, M. (2024). Values as motivating factors for representatives of Generation Z in the Czech Republic and Slovakia within the European context. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1404354>
- Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300. <https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1>
- Harari, T. T., Sela, Y., & Bareket-Bojmel, L. (2023). Gen Z during the COVID-19 crisis: A comparative analysis. *Current Psychology*, 42(28), 24223–24232. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03501-4>
- Jayatissa, K. A. D. U. (2023). Generation Z – A new lifeline: A systematic literature review. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, 3(2), 179–186. <https://doi.org/10.4038/sljssh.v3i2.110>
- McCartney, A. R. M., Bennion, E. A., & Simpson, D. W. (Eds.). (2013). *Teaching civic engagement: From student to active citizen*. American Political Science Association.
- Osman, M., Miranda, D., & Jourde, C. (2020). Youth political engagement in adolescence. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 61(1), 1.